

FEDOR:

Sklednica.

Jožek Petefinov je некоč na vso moč prisopihal k nam. Tako hitro je planil v sobo, da ni utegnil zapreti za seboj vrat, niti ni snel klobučka z glave in voščil »dober dan« — česar sicer nikdar ne pozabi storiti. Meni nič, tebi nič vam obstane sredi sobe — pod pazduho pa tišči škatlo, v kakršni njegova mati kupuje cikorijo.

»I kaj pa je, Jožek?«

Jožek se pa že mora zavedati važnosti svojega obiska, zakaj namesto odgovora vpraša: »Kje so pa ata?« Bratec Vladko skoči na vrt po očeta in se vrne z njim. Brž ko ga ugleda naš prišlec med vrati, z razburjenim glasom naznani: »Tako žabo sem prinesel pokazat, ki ima hišo. Še nikoli nisem podobne videl, nikari ujel. Morda jo vi poznate.«

S temi besedami Jožek odpre škatlo, jo pomoli očetu in še prav previdno pristavi: »Le pazite, da vam ne uide, precej urna je.«

Očetovo roko sedaj obstopimo drugi in radovedno ogledujemo v škatli žival, ki smo jo dotedaj poznali le iz prirodopisnih slik.

»Oj, to je pa — šilkrota«, se začudi Vladko.

»Kakšna krota; žaba je, samo hišo ima,« ugovarja Jožek.

»Živalca se imenuje pravilno slovensko močvirska želva ali sklednica,« ju pomiri oče.

»Prav kakor dvojce skledic jo obdaja trd rožen oklep. Želva ga nosi s seboj kot polž svojo hišo. Kje pa si jo ujel, Jožek?«

»Pri tistih jelšah ob Ižici sem danes zjutraj pasel krave. Pasle so se rade in niso nagajale. Postalo mi je dolgčas in jel sem loviti žabe. Pri tem ugledam želvo; bila je napol zarita v blato. Primem jo, a nič se ne gane. Mislim, da je mrtva, in jo položim v travo. Tu pa začne kmalu prav previdno pomaljšati glavo iz oklepa, se ozre na vse strani in jame lezti po travi. Vsaj vem, da si živa, si mislim, jo stisnem v žep in hajdi z njo domov.«

»V šoli ste se učili vsi kaj o želvah,« izpregovori oče. »Slišali ste gotovo, da v naših krajih ne žive. Ko je bilo naše barje še močvirje, pa so živele na njem želve, ki ljubijo vodo in blatna tla — močvirske želve. Za osuševalnih del so pričele te živali izumirati, dokler niso tekom par desetletij izginile popolnoma. Vendar nam Joškov današnji lov priča, da je kaka posamezna želva le preživela pogin svojega rodu; sklepati smemo, da jih še par životari po barskih jarkih. Veliko jih pa gotovo ne more biti več, zakaj jaz sem že lepo vrsto let na barju, ves čas sem se močno zanimal za njegovo rastlinstvo in živalstvo, na sklednico pa nisem še nikdar naletel. Kaj pa nameravaš sedaj z živalco storiti?«

»Nimam je kaj rabiti. Ker tiči v brlogu, trdem kot kamen, še za v lo-
nec ne bo, kakor druge žabe. Kar vi jo obdržite.«

»Jaz je sicer tudi ne morem obrniti v svoj prid, ampak nekaj drugega
se lahko zgodi. Naš Janko jo ponese v mesto svojemu gospodu profesorju;
temu bo v znanstvene namene gotovo dobrodošla.«

Med temi pogovori je izpustil oče ujetnico na tla. Ko smo določali
njeno usodo, je že — nič hudega sluteč — lezla po tleh.

»Kako je na suhih tleh neokretna,« opomni oče; »vidi se ji, da je pravo
njeno domovje voda.«

»Poizkusimo no v škafu, če res zna plavati,« predlaga Vladko. »Jaz
kar tako pravim, da bo utonila, saj še po tleh komaj kobaca.«

Plavalno izkušnjo je želva sijajno prebila. Vsa poživljena je plavala
silno urno semintja; le od časa do časa je pomolila malo, kačji glavi po-
dobno glavico iznad vode — in se zopet potopila.

»Želva potrebuje zraka,« pojasnjuje oče. »Ker pa nima škrg za diha-
nje v vodi, mora priti večkrat na površje. Zrak, ki ga tako vdiha, ji potem
za nekaj časa zadostuje.«

Po končani kopelji postreže Vladko ujetnici še z listom solate, par
polžki in črvički. — Jožek dobi za svoj trud dvajsetico, nato se poslovli
od svojega plena. — Jankov profesor, odličen slovenski znanstvenik, se
je sklednice jako razveselil in jo uvrstil v muzejsko živalsko zbirko.

S tem sem vam povedal zgodovino zadnje močvirske želve, ki se je
našla na barju.

Petelinov Jožek je še danes ponosen, da jo je otel pozabljenosti.

Alojzij Koprivec,

nadučitelj v Selcah na Gorenjskem,
imeniten čebelar,
padel na ruskem bojišču.

